

komen leren. Je zult heus niet van je geloof afvallen! Ga met levende joden in gesprek, dat is heel wat anders dan die dode woorden van jou." Marx gaat nog verder in zijn gastvrijheid. "Schrijf maar op," roept hij, "Van de Beek is hierbij uitgenodigd om een sjabbat mee te maken. Dan zal hij zien wat de heiligheid van de sjabbat is. Op die dag hebben we een diner, er is wijn, we zingen en bidden. We vieren de heiliging van de tijd. We hebben de rust om op een andere manier bezig te zijn met onze identiteit. We koken niet, we zetten geen water op, dat hebben we de dag ervóór al gedaan: We genieten, we hebben geen haast, we zitten rustig bij elkaar zonder telefoon of televisie. Als je dat één keer per week doet, hoef je niets te betalen aan de psychotherapeut. We zien, proeven, ruiken, er zijn bloemen. Je bent vrolijk, je neemt cadeaus mee voor je vrouw. Je móet die dag drie maaltijden eten, je moet genieten, je moet betrokken zijn bij de materiële rijkdom. En we gaan naar de synagoge. De sjabbat is voedsel voor lichaam en geest. Hoe kan Van de Beek over Jezus schrijven als hij nog nooit een sjabbat heeft meegemaakt? Jezus was een jood. Van de Beek doet net alsof Jezus met compleet nieuwe ideeën aankwam. Hij denkt dat de liefde een ontdekking van Jezus is. Alsof met Jezus de liefde is uitgevonden! Als Jezus zegt dat je je naaste moet liefhebben als jezelf, citeert hij nota bene Mozes." Cynisch roept Marx: "Jesus Christ Superstar!" En geïrriteerd, maar niet zonder humor, verzucht hij: "Jesus!"

Verjaardag

Op het moment dat de uitnodigingen aan Van de Beeks adres in dit blad verschijnen, zijn net twee belangrijke joodse feestdagen achter de rug: Rosj-Hasjanàh (Joods Nieuwjaar) en Jom-Kippoer (Grote Verzoendag). Te laat dus om er dit jaar nog aan mee te doen, maar voor het volgende jaar is hij ook hiervoor van harte uitgenodigd. Marx: "Met Rosj-Hasjanàh vieren we de verjaardag van de wereld. We vieren dat we deel zijn van de gehele

schepping, van de mensheid, dat we een schakel zijn in het ecologische systeem. Deze dag wordt ook de Dag der Herinnering genoemd, enerzijds de herinnering aan de schepping, anderzijds de herinnering aan de uittocht. Dit geeft meteen de spanning weer waarin joden leven. Je hoort bij de schepping, bij de wereld. Tegelijk ben je onderdeel van dat joodse volk, dat aan de uittocht deelnam. Een voorbeeld van hoe ingewikkeld, maar ook hoe antropologisch interessant dat kan zijn in het dagelijks leven: een soldaat in het joodse leger mag kritische vragen stellen. Maar hij is er ook voor om de joodse identiteit, het eigen volk te beschermen. Hij is er voor de wereld en voor het eigen volk. Wij zijn kinderen van Israël en tegelijk kinderen van één vader.

Met Rosj-Hasjanàh wordt op de sjofar geblazen: *wake up!* Beseft: God is koning, niet ik. Belangrijker nog: het gaat er niet om wat God is, maar om wat jij níet bent. Jij bent niet de baas, je bent deel van een realiteit. Ook al ben je eigenaar van een pand, dan ben je nog niet de absolute eigenaar. Deze dag staat in het teken van de zelfkritiek. Roep niet steeds: Balkenende heeft het gedaan, maar beseft dat jij op hem gestemd hebt. Het is een dag van bewustwording, van het vragen om vergeving. Een ernstige feestdag."

Verzoendag

Tien dagen na het Nieuwjaar is het Jom-Kippoer. Wat op Nieuwjaarsdag begon, eindigt hier. Ook dit is een dag van bezinning, van kritiek op je eigen leven en functioneren. "Een bescheiden dag," noemt Marx het. "Je bent met je ziel bezig. Op deze dag vasten we. Je bent op die dag overigens grappig genoeg meer met je lichaam bezig dan anders, omdat je domweg trek hebt in eten. Maar natuurlijk is het de bedoeling dat je uitstijgt boven het

lichamelijke. Het is de dag van de verzoening. Die bestond al voordat Jezus kwam. Christenen hebben van de verzoening een leerstuk gemaakt. Joden proberen aan verzoening te werken met hun hart en hun voeten: ze stappen concreet op iemand af om het gesprek over vergeving aan te gaan. Ze doen hun best fouten te erkennen en een andere weg in te slaan. Dan is er bij God altijd weer een nieuw begin mogelijk."

Marx komt weer terug op zijn uitgangspunt: "Ook bij zo'n wezenlijk onderdeel van het christendom als de verzoening, moeten christenen beseffen waar het vandaan komt. Kom bij ons leren, dan begrijpen jullie wat de achtergronden zijn van de ideeën van Jezus."

Eenieder is dus uitgenodigd.

Rabbin dr. Tzvi Marx is directeur van de Folkertsma Stichting voor Talmudica. Hij groeide op in de Verenigde Staten, waar hij ook tot rabbijn is gewijd.

Foto: Howard Garfinkel